

2013

Sənaye və yanacaq-energetika kompleksində fəaliyyətə dair Hesabat

Nazirliyi

2013-cü ildə sənaye və yanacaq-energetika kompleksi üzrə görülmüş işlər barədə Hesabat

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin rəhbərliyi altında inamla, qətiyyətlə və əminliklə həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası gələcək dövr üçün dayanıqlı inkişafın möhkəm təməlinin yaradılmasına, Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının dünya iqtisadi sisteminə inteqrasiyasının sürətləndirilməsinə, əhalinin həyat səviyyəsinin daha da yaxşılaşdırılmasına imkan vermişdir. Azərbaycanda yaradılmış sosial-iqtisadi potensial davamlı iqtisadi inkişafı və makroiqtisadi sabitliyi təmin etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və rəhbərlik etdiyi səmərəli iqtisadi siyasət nəticəsində iqtisadiyyatın bütün sahələrində yüksək nailiyyətlər əldə edilmiş, ölkəmiz 2013-cü ildə də makroiqtisadi göstəricilərin artım sürətinə görə tək-cə regionda deyil, eləcə də dünyada yüksək mövqeyə sahib olmuş, iqtisadiyyatın sürətli inkişafı və milli neft strategiyasının müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi nəticəsində öz qüdrətini və gücünü daha da artırmışdır.

Hesabat ilində respublikanın inkişaf tempi yüksələn xətlə davam etmiş, makroiqtisadi göstəricilərdə və icra olunan irimiqyaslı layihələrdə böyük nailiyyətlərə imza atılmış, planlaşdırılmış bütün məqsəd və hədəflərə nail olunmuş, beynəlxalq aləmdə ölkəmizin mövqeyi daha da möhkəmlənmiş, qarşıda duran vəzifələr tam şəkildə icra edilmişdir.

Ölkə iqtisadiyyatının əsas bazasını təşkil edən sənaye və yanacaq-energetika kompleksinin inkişafı 2013-cü ildə də iqtisadi kursun əsas prioritetini təşkil etmiş, il ərzində bu sahənin inkişafında mühüm nailiyyətlər qazanılmışdır.

Sənaye və yanacaq-energetika kompleksinin inkişafı yeni irimiqyaslı layihələrin icrasında, ölkəmizin beynəlxalq aləmdə nüfuzunun yüksəldilməsində, əhalinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasında, işsizliyin səviyyəsinin azaldılmasında mühüm rol oynamışdır.

Milli maraqlar əsasında qurulan neft strategiyası bərabərhüquqlu və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq prinsipləri üzərində həyata keçirilməsi ölkənin iqtisadi imkanlarını və beynəlxalq nüfuzunu daha da yüksəldib. Həmçinin, dünyada gündən-günə artan tələbat fonunda xammal ehtiyatlarının azaldığı, enerji təhlükəsizliyinin qorunmasının hər bir dövlət üçün prioritet məsələyə çevrildiyi bir dövrdə Azərbaycan uzaqgörən enerji siyasəti ilə beynəlxalq münasibətlərdəki mövqeyini möhkəmləndirərək dünyanın aparıcı dövlətlərindən birinə çevrilmişdir.

Ölkənin iqtisadi inkişafının əsas göstəricisi sayılan Ümumi Daxili Məhsul istehsalı 2013-cü ildə ötən illə müqayisədə 5.8 faiz artaraq 57,7 milyard manata çatmışdır. Ümumi daxili məhsul istehsalı qeyri-neft sektorunda 10 faiz artmışdır.

2013-cü ildə ölkə iqtisadiyyatının başqa sahələrində olduğu kimi investisiya qoyuluşunda da mühüm artım əldə edilmişdir. Bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitalla 17,9 milyard manat və ya əvvəlki ilə nisbətən 15,1 faiz çox vəsait yönəldilmiş, onun 76,7 faizi daxili mənbələr, 23,4 faizi xarici mənbələr hesabına təmin edilmişdir.

Xarici mənbələrdən yönəldilmiş vəsaitlər 4,17 milyard manat olmaqla 2012-ci illə müqayisədə 26,9 faiz, daxili mənbələrdən yönəldilmiş vəsaitlər 13,7 milyard manat olmaqla 2012-ci illə müqayisədə 11,9 faiz artmışdır.

Sərf edilmiş sərmayələrin 48,3 faizi məhsul istehsalı, 51,7 faizi xidmət sahələri obyektlərinin inşasında istifadə olunmuşdur. Dövlət mülkiyyətli müəssisə və təşkilatlar tərəfindən əsas kapitalla yönəldilmiş vəsait ümumi sərmayənin 57,8 faizini, qeyri-dövlət mülkiyyətində olan təşkilatlar tərəfindən əsas kapitalla yönəldilmiş vəsait ümumi sərmayənin 42,2 faizini təşkil etmişdir.

Dövlət mülkiyyətli müəssisə və təşkilatlar tərəfindən əsas kapitalla yönəldilmiş vəsait 10,3 milyard manat olmaqla 2012-ci illə müqayisədə 8,8 faiz, qeyri-dövlət mülkiyyətində olan təşkilatlar tərəfindən əsas kapitalla yönəldilmiş vəsait 7,5 milyard manat olmaqla 2012-ci illə müqayisədə 25,1 faiz artmışdır.

2013-cü il ərzində neft sektoruna 4,8 mlrd. manat vəsait sərf olunmuşdur. Mədəncixarma sənayesinə yönəldilən vəsait 4,7 mlrd. manat olmuşdur ki, onun da 2,9 mlrd. manatı xam neftin hasilatına, 1,7 mlrd. manatı isə təbii qazın hasilatına yönəldilmişdir. 2012-ci illə müqayisədə isə artım uyğun olaraq 20,6, 6,2 və 56,9 faiz təşkil etmişdir.

2013-cü il ərzində emal sənayesinə yönəldilən vəsaitin həcmində artım 12,4 faiz təşkil etməklə 975,2 mln. manat olmuşdur. Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sahəsinə yönəldilən vəsaitin həcmi 390,5 mln. manat təşkil etmişdir. Bu vəsaitdən elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və bölüşdürülməsi sahəsinə 331,0 mln. manat, qazın hasilatı, qaz yanacağıının bölüşdürülməsi sahəsinə 23,3 mln. manat vəsait xərclənmişdir.

Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən 2013-cü ildə sərf edilən vəsaitin 1 milyard 26 mln. manatı öz vəsaitləri və 185,2 mln. manat isə dövlət büdcəsinin vəsaitini təşkil etmişdir. Bu göstərici “Azərenerji” ASC-də uyğun olaraq 65 mln. manat və 34,7 mln. manat olmuşdur. “Bakielektrişəbəkə” ASC-də bu göstərici uyğun olaraq 31,1 və 82,0 mln. manat olmuşdur. Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən iqtisadiyyata yönəldilən vəsait 1,2 mlrd. manat təşkil etməklə, 100 faiz daxili imkanlar hesabına ödənilmişdir. “Azərenerji” ASC-də isə sahənin inkişafına yönəldilən vəsaitin həcmində 101,3 mln. manat daxili, 80,2 mln. manat isə xarici vəsait təşkil etmişdir. “Azəristiliktəchizat” ASC və “Bakielektrişəbəkə” ASC-də isə yönəldilən vəsait daxili mənbələr hesabına ödənilmişdir. “Azəristiliktəchizat” ASC-də isə investisiyaya yönəldilən vəsait 100 faiz dövlət büdcəsi təşkil etməklə, 28,2 mln. manat olmuşdur.

2013-cü ili ölkəmizin sosial-iqtisadi uğurlarının növbəti mərhələsi kimi qiymətləndirmək olar. Bütün sahələrdə olduğu kimi sənaye və yanacaq energetika kompleksinin inkişafında da hesabat dövrü ərzində yüksək nailiyyətlər əldə edilmişdir. Ölkənin neft-qaz sahəsinə böyük həcmli investisiyaların qoyulması və müasir texnologiyaların tətbiqi nəticəsində respublikamızda bu sahədə böyük nailiyyətlər əldə olunmuşdur.

Neft-qaz hasilatında yenidən artımın əldə edilməsi və hasilatın azalması prosesinin dayandırılması ilk növbədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ölkəmizdə karbohidrogen resurslarının hasilatı sahəsində fəaliyyət göstərən beynəlxalq şirkətlər ilə bağlı nümayiş etdirdiyi qətiyyətli mövqe və davranışla bilavasitə bağlıdır. Cənab Prezidentin güclü mövqeyi və davranışı beynəlxalq

şirkətlərin fəaliyyətində çevikliyin artırılmasına və yeni tədbirlərin həyata keçirilməsinə səbəb olmuşdur. Ölkəmiz qarşısında götürdükleri öhdəliklərə əməl etmək üçün lazımi tədbirlər həyata keçirən şirkətlər hasilatın yenidən artırılmasına nail olmuşlar.

Neft hasilatında sabitliyin təmin edilməsi, qaz hasilatında isə artımın əldə edilməsi məqsədilə 2013-cü ildə bir sıra texniki-texnoloji tədbirlər həyata keçirilmişdir. İl ərzində Azəri-Çıraq-Günəşli layihəsinə sərf edilən əməliyyat və əsaslı məsrəflər ciddi dərəcədə artırılmış, istismarda olan hasilat və injektor quyularının sayı artırılmış, yeni hasilat və suvarma quyuları qazılmış, quyularda intervensiya əməliyyatları aparılmış, qazma qurğularının profilaktikası keçirilmiş, Qərbi Çıraq platformasının dayaq blokunun quraşdırılması başa çatdırılmış, platformanın tikintisi başa çatmış üst modullarının sazlama, işəalma və istismar sınaqları davam etməkdədir. Buxarlanan qazlar kompressorunda təkmilləşdirmə işlərinin başa çatdırılması nəticəsində Çıraq platformasında hasil edilmiş səmt qazının məşəldə yandırılması azaldılmış və ARDNŞ-ə çatdırılan səmt qazının həcmi artırılmışdır. 2013-cü ildə səmt qazının məşəldə yandırılması 2012-ci ilə nisbətən 52 % azaldılmışdır. Ümumiyyətlə AÇG-də həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində səmt qazının utilizasiya dərəcəsi 98 %-ə çatdırılmışdır.

2013-cü il ərzində respublika üzrə neft hasilatı 43,31 mln. ton olmuşdur. Hasil edilən neftin 8,31 mln. tonu ARDNŞ-nin, 35 mln. tonu ABƏŞ-in (AÇG-dən 32,5 mln. ton, Şahdənizdən 2,5 mln. ton) payına düşür. 2013-cü il ərzində Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəməri vasitəsilə 29,7 mln. ton, ümumilikdə isə (Supsa, Novorossiysk istiqamətləri və dəmir yolu da nəzərə alınmaqla) 36,7 mln. ton neft nəql edilmişdir.

2013-cü il ərzində respublika üzrə qaz hasilatı 29,4 mlrd. m³, bundan ARDNŞ üzrə qaz hasilatı 7,1 mlrd. m³, ABƏŞ üzrə qaz hasilatı 22,3 mlrd.m³ (AÇG üzrə 12,5 mlrd. m³, Şahdəniz üzrə 9,8 mlrd. m³) olmuşdur. ABƏŞ-in hasil etdiyi qazdan 7,0 mlrd. m³-i ARDNŞ-ə, 5,0 mlrd. m³-i ixraca (4,1 mlrd. m³ Türkiyəyə, 676 mln .m³ Gürcüstana, 126 mln. m³ CQBK xəttinə) nəql edilmişdir. ABƏŞ-dən ölkə ehtiyacları üçün qəbul edilmiş 7,0 mlrd. m³ qazla birlikdə respublikada qaz resursu ümumilikdə 14,9 mlrd. m³ olmuşdur. Bundan 5,1 mlrd. m³ “Azərenerji” ASC-ə, 1mlrd. m³ Gürcüstana və 1,37 mlrd. m³ Rusiyaya nəql edilmişdir.

“Azərbaycan Respublikasında yanacaq-enerji kompleksinin inkişafı üzrə (2005-2015-ci illər) Dövlət Proqramı”na uyğun olaraq şimal, cənub və qərb istiqamətlərində Rusiya, İran və Gürcüstana stabil qaz ixracını təmin etmək və həcmi artırmaq məqsədilə magistral qaz kəmərlərində təmir-bərpa işlərinin həyata keçirilməsi davam etdirilmiş və bu proseslər daim nəzarətdə saxlanılmışdır.

Respublikanın mövcud qaz nəqli şəbəkəsinin genişləndirməsi və yenidən qurulması və qaz-təchizatının tələbata uyğun təmin edilməsi üçün 2013-cü il ərzində xeyli tədbirlər görülmüşdür. 2013-cü il ərzində də ölkə daxilində yeni qaz xətlərinin çəkilişi və sayğacları işləri davam etdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin “Regionların sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirməsi haqqında” Sərəncamına əsasən 2008-ci ildən 2013-cü ilin müvafiq dövrü ərzində həyata keçirilən tədbirlər sayəsində qazla təmin olunan abunəçilərin ümumi sayı 1,6 milyonu ötmüşdür ki, bunun da 1 milyon 580 mini əhali,

20 mini isə qeyri-əhali abonentləridir. Həmin abonentlərin 685 mini Bakı şəhəri, 915 mini isə regionların payına düşür. Həmçinin, ölkə ərazisində qazlaşdırma prosesi də ardıcılıqla davam etdirilir. Belə ki, qaz təchizatını yaxşılaşdırmaq və qazlaşdırılmanın səviyyəsinin artırılması məqsədilə hesabat dövründə respublikada 9 min kilometr uzunluğunda boru xətləri çəkilmişdir. Artıq ölkədə qazlaşmanın səviyyəsi işğal altında olan rayonlar istisna olmaqla 90 faizə çatmışdır.

Ölkə rəhbərliyinin tapşırığına əsasən, yeraltı qaz anbarlarının tutumunun genişləndirilməsi məqsədilə kompleks tədbirlər həyata keçirilmiş, yeni kompressor stansiyaları, qazpaylama məntəqələri inşa olunmuş, quyular qazılmış, anbarlar müasir avadanlıqlarla komplektləşdirilmişdir. Qısa bir müddətdə Qaradağ və Qalmazdakı yeraltı qaz anbarlarının aktiv tutumu 3 milyard kubmetrdən də artıq genişləndirilmişdir. Yaxın gələcəkdə yeraltı qaz anbarlarının tutumunun növbəti mərhələlərdə 5 milyard kub metrə çatdırılması nəzərdə tutulur. Respublikada qaz təchizatı sistemində qaz itkilərinin azaldılması istiqamətində görülmüş işlərin nəticəsi olaraq, itkinin miqdarı 2012-ci ilə nisbətən (8,8%) 1.8% azalmış və 7.0% təşkil etmişdir.

2013-cü il yeraltı qaz anbarlarından götürülən qazın miqdarı 2085,4 milyon kub metr, vurulan qazın miqdarı isə 1965,6 milyon kub metr olmuşdur. Yeraltı qaz anbarlarında qaz qalığı 2469,6 milyon kub metr təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikasında “Yanacaq-enerji kompleksinin inkişafı (2005-2015-ci illər) üzrə Dövlət Proqramı”nda nəzərdə tutulmuş tədbirlər uğurla həyata keçirilir. Neft və qaz sənayesində yeni yataqların kəşfiyyatı, hasilatın təminatı üçün hidrotexniki qurğuların tikintisi, qaz təsərrüfatı sisteminin və infrastrukturunun genişləndirilməsi və yenidən qurulması, elektroenergetika sektorunun möhkəmlənməsi və inkişafı istiqamətində böyük əhəmiyyət kəsb edən işlər davam etdirilir. Perspektiv neft-qaz strukturlarında axtarış-kəşfiyyat işlərinin bərpa edilməsi, yeni kəşfiyyat quyularının qazılması, ölkəmizin neft-qaz ehtiyatlarının həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində daha da artırılması Azərbaycan Respublikasının “Yanacaq-enerji kompleksinin inkişafı (2005-2015-ci illər) üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində aparılmış uğurlu işlərdən hesab etmək olar.

Əsası xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cənablarının rəhbərliyi ilə əzmlə davam etdirilən neft strategiyasının nəticəsi olaraq Azərbaycanın neft-qaz sektoruna xarici şirkətlər tərəfindən 50 milyard ABŞ dollarına yaxın sərmayə qoyulmuşdur. Hal-hazırda isə ölkəmiz bir çox xarici ölkədə investor kimi çıxış etməkdədir. Həyata keçirilmiş tədbirlərin nəticəsi olaraq Türkiyə, Gürcüstan, Rumıniya, Ukrayna və digər dövlətlərin enerji bazarında Azərbaycan mühüm paya sahibdir. Gürcüstanın enerji bazarının 60 %-dən çoxuna sahib olan və qaz təchizatı sisteminin idarəçiliyini həyata keçirən Azərbaycan bu ölkədə 100-dən artıq yanacaq doldurma məntəqəsinə malikdir. Eyni zamanda, Rumıniya və Ukraynada da müasir standartlara cavab verən və yüksək tələblər əsasında qurulmuş yanacaqdoldurma şəbəkələri fəaliyyət göstərməkdədir. İsveçrədə yanacaqdoldurma məntəqələri, terminallara və boru kəmərlərinə malik müvafiq təchizat və paylama şirkətinin səhmlərini əldə etmişdir. Ölkəmiz Yunanıstanın təbii qaz nəqli sisteminin idarəçiliyində mülkiyyət sahibi olmaq üçün lazımi tədbirləri həyata keçirir. Dekabrın 21-də Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft

Şirkəti (ARDNŞ) ilə Yunanistanın Dövlət Özəlləşdirmə Fondu və “Petroleum” şirkəti arasında bu ölkənin qazpaylayıcı sistemi olan “DESFA” şirkətinə məxsus səhmlərin 66 faizinin alınması üzrə Yunanistan Respublikası tərəfindən elan edilmiş beynəlxalq tenderin nəticələrinə əsasən “Səhmlərin Alqı-Satqı Müqaviləsi” və “Səhmdarlar haqqında Müqavilə” imzalanmışdır. “DESFA” şirkətinə məxsus səhmlərin böyük hissəsinin ARDNŞ tərəfindən alınması Azərbaycan Respublikasının Avropanın enerji təhlükəsizliyində rolunun artırılması baxımından mühüm əhəmiyyətə malik hadisədir.

Türkiyə ilə karbohidrogen resurslarının nəqli və neft-kimya məhsullarının istehsalı sahəsində əməkdaşlığın səviyyəsi isə hesabat ilində daha da yüksəlmişdir. Hal-hazırda səhmlərinin əsas hissəsi ölkəmizə məxsus olan “Petkim” neft-kimya kompleksində istehsal olunan məhsullar Türkiyə bazarının təqribən 25 faizini əhatə edir. Lakin, təməli möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən atılmış “STAR” neft emalı zavodunun fəaliyyətə başlaması ilə kompleksin illik istehsal gücü 6 milyon tona, kompleksin neft-kimya sektorunda malik olduğu pay isə 40%-dək yüksələcəkdir. Paralel olaraq, ölkəmizdə də neft-kimya sənayesinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində atılan addımlar Azərbaycanın neft-kimya sənayesində dünyada tanınmasına imkan yaradacaqdır.

“Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi çərçivəsində Azərbaycan qazının Avropaya nəqli üçün nəzərdə tutulmuş hədəflərin reallaşdırılması istiqamətində 2013-cü il ərzində yüksək nailiyyətlər əldə edilmişdir. Cənab İlham Əliyev tərəfindən müdriklik və uzaqgörənliklə, dərin inam və qətiyyətlə, məqsədyönlü və ardıcıl şəkildə həyata keçirilən qlobal, genişmiqyaslı və çoxşaxəli iqtisadi siyasət nəticəsində bu gün Azərbaycan qazının Avropa bazarlarına çıxarılmasında ölkəmiz qarşısında heç bir maneə qalmamışdır. 2012-ci il iyunun 26-da “Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında Trans-Anadolu təbii qaz boru kəməri sistemində dair” Sazişin imzalanması Azərbaycanın təbii qazının dünya bazarına çatdırılmasında iki qardaş ölkənin uğurla reallaşdıracağı bir layihənin əsasını qoymuşdur. 2013-cü ilin iyunun 28-də Bakıdakı “Four Seasons” otelində “Şahdəniz” Konsorsiumunun keçirdiyi tədbirdə “Şahdəniz” Konsorsiumu Azərbaycan təbii qazını Avropaya ixrac edəcək 4 layihə (“Nabucco West”, “Trans-Adriatik Pipeline” (TAP), ITGI (Türkiyə-Yunanistan-İtaliya qaz kəməri) və SEEP (Cənubi-Şərqi Avropa boru kəməri)) arasından “Trans-Adriatik Pipeline” boru kəməri layihəsini seçmişdir. Qeyd edək ki, TAP layihəsi Cənubi Qafqaz Qaz Kəmərinin (Bakı-Tbilisi-Ərzurum) və Trans-Anadolu Qaz Kəmərinin (TANAP) davamı olub, “Şahdəniz-2” yatağındakı qazın Yunanistan və Albaniya vasitəsilə, Adriatik dənizi ilə İtaliyanın cənubuna, oradan da Qərbi Avropaya nəqlini nəzərdə tutur. Bu kəmərlə ilkin mərhələdə ildə 10 milyard, daha sonra isə 20 milyard kubmetrə yaxın qazın nəql edilməsi gözlənilir. Azərbaycan qazının bu kəmərlə vasitəsilə 2019-cu ildə Avropaya çatdırılması planlaşdırılır. Uzunluğu 870 km olacaq TAP kəməri Azərbaycan qazını Türkiyə, Yunanistan, Albaniya ərazisi isə İtaliyaya çatdıracaq. Layihənin ümumi dəyəri təxminən 2,2 milyard dollar təşkil edir. TAP layihəsinin əsas mənbəyi «Şahdəniz»in ikinci fazası çərçivəsində hasil olunacaq qazdır. Proqnozlara əsasən, ikinci fazada hasilata 2018-ci ildə başlanacaq və TAP kəmərinin tikintisinə 3 il tələb olunacaq.

TAP layihəsinin seçilməsi Azərbaycanın təbii sərvətlərinin düşünülmüş istifadəsi, enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə zəmin yaratmaqla, əlavə

investisiyaların artımına səbəb olacaqdır. Həmçinin, TAP layihəsinin tikintisi ən ucuz başa gələn qısa marşrut olduğundan, Cənub Qaz Dəhlizinin mümkün qədər tez bir zamanda istismara verilməsi Azərbaycan Respublikasının Avropanın enerji təhlükəsizliyinin etibarlı təminatçısına çevrilməsi istiqamətində yeni bir mərhələ olacaqdır.

“Cənub Qaz Dəhlizi”nin fəaliyyətə başlaması nəticəsində ölkəmizin neft-qaz sənayesində bir sıra daha mühüm nailiyyətlərin əldə edilməsi gözlənilir. Transxəzər layihəsinin gerçəkləşməsi, Xəzərin Azərbaycan sektorunda yerləşən yeni yataqların daha sürətlə işlənilməsi, “Azəri-Çıraq-Günəşli” blokunda yerləşən dərin qaz yataqlarının mənimsənilməsi, “Abşeron”, “Ümid”, “Şəfəq-Asiman” və digər perspektivli yataqlarda hasilatın artırılması bu dəhlizin fəaliyyətə başlamasının ölkə iqtisadiyyatına qazandıracağı nailiyyətlərdir. Layihənin reallaşdırılması məqsədilə Azərbaycan iqtisadiyyatına investisiyaların axınının qarşıdakı illərdə də davam etməsi gözlənilir.

TANAP və TAP layihələrinin icrası nəticəsində Azərbaycanın dünyada böyük qaz ölkəsi kimi özünü göstərəcəyi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən xüsusi olaraq vurğulanmışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, 2013-cü ilin 29 oktyabr tarixində “Azərbaycan təbii qazının dünya bazarına Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə nəqli ilə əlaqədar tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı imzalanmışdır. Azərbaycan qazının dünya bazarına nəqli ilə əlaqədar Cənub Qaz Dəhlizinin fəaliyyətini təmin etmək məqsədi ilə “Şahdəniz” qaz-kondensat yatağının tammiqyaslı işlənilməsi, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin (SCP) genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri və Trans-Adriatik Boru Kəməri layihələrinin həyata keçirilməsi zamanı Azərbaycan Respublikasının mənafeyini qorumaq, Azərbaycan dövləti tərəfindən layihə iştirakçılarna hərtərəfli kömək göstərilməsini və əlverişli şərait yaradılmasını təmin etmək məqsədi ilə Dövlət Komissiyasının yaradılmasına dair bu Sərəncamın icrası ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişafının təmin olunması və beynəlxalq aləmə inteqrasiyası yolunda yeni bir səhifə açacaqdır.

Dekabr ayının 17-də Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində “Şahdəniz-2” üzrə yekun investisiya qərarının imzalanmasını neft strategiyasının növbəti mərhələsinin başlanması kimi qiymətləndirmək olar. Azərbaycan Prezidenti tərəfindən ölkəmizin milli təhlükəsizliyini təmin edilməsində böyük rol oynayacağı hesab edilən və dünyanın ən böyük neft-qaz layihələrindən biri kimi qiymətləndirilən layihənin reallaşdırılmasına başlanılması cənab İlham Əliyevin gərgin əməyi, böyük müdrikliklə həyata keçirdiyi siyasətin nəticəsidir. “Şahdəniz-2” layihəsi Azərbaycan və Gürcüstan ərazisi boyunca Cənubi Qafqaz boru kəmərinin genişləndirilməsinə xidmət etməklə Trans-Anadolu və Trans-Adriatik qaz boru kəmərlərinin tikintisi ilə bağlı planların reallaşmasına təkan verəcək, Avropaya yeni qaz dəhlizi açacaqdır. Layihə çərçivəsində 26 sualtı quyunun qazılması, həmçinin körpü ilə birləşdiriləcək iki platformanın tikintisi, Səngəçaldə isə yeni texniki emal və kompressor qurğularının inşası nəzərdə tutulur. 3500 kilometr məsafədə nəql olunacaq qaz Gürcüstan, Türkiyə, Yunanıstan, Bolqarıstan, İtaliya və digər ölkələrdə milyonlarla istehlakçını təmin edəcəkdir. 1999-cu ildə kəşf olunan “Şahdəniz” yatağının işlənilməsinin birinci mərhələsi çərçivəsində 2006-cı ildən Gürcüstan və Türkiyəyə qaz ixrac edilirdisə,

“Şahdəniz” yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsi Avropanın qazla təchizatında mühüm rol oynayacaqdır.

Dekabr ayında yekun investisiya qərarının imzalanmasından sonra “Şahdəniz” qaz yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsində tikinti işləri üçün iki mühüm müqavilə bağlanmışdır. Səngəçal terminalında “Şahdəniz 2” üçün yeni qurğuların tikintisi və istismar sınaqlarına dəstək işləri üzrə birinci müqavilə “Tekfen İnşaat ve Tesisat A.S.” və “Azfen BM” arasında yaradılmış “Tekfen-Azfen” alyansı ilə bağlanmışdır. Bu müqavilənin iş həcmi Səngəçal terminalında əsas qaz və kondensat emalı qurğularının, sualtı boru kəmərinin sahilə çıxdığı ərazidən terminal qurğularına qədər uzanan qaz, kondensat və MEQ (monoetilenqlikol) boru kəmərinin inşasından, Səngəçaldakı mövcud terminalda yenidən quraşdırma işlərindən ibarətdir. Dəyəri 998 milyon dollar təşkil edən bu müqavilə çərçivəsində nəzərdə tutulan işlərə 2014-cü ilin yanvar ayında başlanılması, və bu işlərin 2018-ci ildə başa çatdırılması planlaşdırılır.

İkinci müqavilə isə “Mərhələ 2” üzrə nəzərdə tutulan iki platformanın, yeni hasilat və dikborular platformasının (ŞDB-HR) və yaşayış bloklu texnoloji təchizat platformasının (ŞDB-YBTT) üst modullarının inşası, barjaya yüklənməsi və eləcə də platformaların dənizdə sazlanması və istismara verilməsi işləri üçündür. Müqavilə AMEC MMC, “Tekfen İnşaat ve Tesisat A.S.” və “Azfen” birgə müəssisəsindən ibarət AMEC-Tekfen-Azfen (ATA) konsorsiumu ilə bağlanmışdır. Hər iki platformanın üst modulları ATA konsorsiumunun Bibiheybət ərazisində yerləşən tikinti-quraşdırma sahəsində inşa ediləcəkdir. Müqavilənin dəyəri 974 milyon dollardır. Bu müqavilə çərçivəsində həyata keçiriləcək tikinti işlərinin də 2014-cü ilin yanvar ayında başlanılması, 2018-ci ildə isə başa çatdırılması planlaşdırılır.

Azərbaycan Respublikasında neft-qaz emalı və neft-kimya sənayesinin strateji inkişafı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəhbərliyi altında həyata keçirilən konsepsiyaya uyğun olaraq sürətlə inkişaf etməkdədir. Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün böyük perspektiv vəd edən yeni neft-kimya kompleksinin yaxın zamanlarda reallaşdırılması istiqamətində son dövrdə real nəticələrə nail olunmuşdur və bu sahədə işlər intensiv sürətdə davam etdirilməkdədir. Yeni neft-kimya kompleksi Azərbaycanın kimya sənayesinin məhsullarının çeşidinin xeyli artmasını və istehsal həcmının genişlənməsini təmin etməklə yanaşı ölkəmizin dünya bazarındakı mövqeyinin daha da möhkəmlənməsinə, ölkəyə valyuta axınının artımına, bütünlükdə Azərbaycan iqtisadiyyatının sürətli inkişafına, yüksəlişinə səbəb olacaqdır. Belə ki, yeni kompleksdə alınacaq məhsulların hər birinə dünya miqyasında çox böyük ehtiyac vardır, onların tətbiq sahələri olduqca geniş və müxtəlifdir. Kompleksin tikintisi üçün Bakı şəhər və Abşeron rayon icra hakimiyyətlərinin müvafiq sərəncamları əsasında Qaradağ və Abşeron rayonlarının həmsərhəd ərazisində - Səngəçal terminalının yaxınlığında 4 min 200 hektara yaxın torpaq sahəsi ayrılmışdır. Həmin ərazidə mövcud olan infrastrukturların köçürülməsi məqsədilə aidiyyəti təşkilatlar tərəfindən layihələndirmə işləri həyata keçirilməkdədir. Layihələndirmə işləri yekunlaşdıqdan sonra müvafiq tikinti təşkilatları cəlb ediləcək və həmin xətlərin köçürülməsi işlərinə başlanacaqdır.

2013-cü il elektrik enerjisinin istehsalı sənayesində önəmli nailiyyətlər əldə edilmişdir. Son illərdə elektroenergetika sisteminin inkişafı ilə bağlı Azərbaycan

Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilmiş silsilə tədbirlərin davamı olaraq, hesabat ilində də mühüm tədbirlər icra olunmuşdur. Bu sahədə görülmüş işlər nəticəsində ölkəmizdə energetikanın maddi-texniki bazası daha da möhkəmləndirilmiş, yeni müasir elektrik stansiyaları istifadəyə verilmişdir. Bununla da əhalinin elektrik enerjisi ilə təminatının gücləndirilməsində, ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında ciddi nailiyyətlər qazanılmışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, energetikanın inkişafını iqtisadi siyasətin əsas prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirən Cənab Prezident İlham Əliyev energetika sahəsi inkişaf etmədən ölkəmizin inkişaf etməyəcəyini bildirmişdir. Son 12 ildə iki min yeddi yüz meqavat gücündə 15 elektrik stansiyasının istifadəyə verilməsi, stansiyaların sayının 24-ə, ümumi generasiya gücünün yeddi min yüz meqavata çatdırılması, ölkəmizin enerji idxal edən ölkədən enerji ixrac edən ölkəyə çevrilməsi energetika sənayesində atılmış nəhəng addımların, böyük müdrikliklə və inamla həyata keçirilmiş iqtisadi siyasətin bariz nəticələridir.

İyul ayının 1-də Şirvan şəhərində “Cənub” Elektrik Stansiyası fəaliyyətə başlamışdır. “Cənub” Elektrik Stansiyası böyük regional infrastruktur layihəsi olmaqla ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verəcəkdir. Stansiyanın gücü 780 meqavatdır. “Cənub” Elektrik Stansiyasının faydalı iş əmsalı 52 faiz, bir kilovat/saat elektrik enerjisinin istehsalına sərf olunan şərti yanacaq miqdarı isə 237 qramdır. Burada üç yanacaq növündən - qaz, mazut və dizel yanacağından istifadə etmək imkanı vardır. Stansiyanın fəaliyyəti yüksək keyfiyyətli olmaqla yanaşı, həm də qənaətcilliyi ilə seçilir.

Avqust ayının 14-də İsmayilli rayonunda inşa edilən “İsmayilli-1” Su Elektrik Stansiyasının açılışı olmuşdur. Stansiyanın tikintisinə 2011-ci ildə başlanılmışdır. Bu stansiyanın ümumi layihə gücü 1,6 meqavat olan üç hidroturbin və üç hidrogeneratordan ibarətdir. Burada 10/0,4 kilovoltluq yarımstansiya quraşdırılmış və elektrik ötürücü xətlər çəkilmişdir. Stansiyanın aşağı byefindən çıxan təmizlənmiş su tikilməkdə olan “İsmayilli-2” Su Elektrik Stansiyasına daxil olacaqdır. Beləliklə, yekunda İsmayilli Su Elektrik Stansiyası ümumi gücü 3,2 meqavat olan kiçik su elektrik stansiyaları silsiləsini təşkil edəcəkdir. Bu layihə olduqca səmərəli və əhəmiyyətlidir.

Sentyabr ayının 9-da Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonunda inşa olunan Arpaçay Su Elektrik Stansiyasının açılışı olmuşdur. “Arpaçay Su Elektrik Stansiyası Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “2008-2013-cü illər üzrə Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı” çərçivəsində inşa olunmuşdur. Stansiyanın tikintisinə 2011-ci ilin fevral ayında başlanılmış və qısa müddətdə başa çatdırılmışdır. Gücü 20,5 meqavat olan su elektrik stansiyası suqəbuledici qurğu, stansiya binası, tunel və transformator yarımstansiyasından ibarətdir. İstehsal olunmuş elektrik enerjisini şəbəkəyə ötürmək üçün transformator yarımstansiyası qurulmuş, 11 kilometr uzunluğunda 110 kilovoltluq elektrik verilişi xətləri çəkilmişdir.

Sentyabr ayının 28-də Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsi çərçivəsində Şabran rayonu ərazisində inşa edilən Taxtakörpü su anbarı və Taxtakörpü-Ceyranbatan su kanalı ilə yanaşı 25 meqavatlıq Taxtakörpü Su Elektrik Stansiyası fəaliyyətə başlamışdır.

Bundan başqa, 2013-cü ildə gücü 25 MVt olan “Fizuli” Su elektrik stansiyası və iki kiçik SES (“Göyçay”- 3 MVt, “Qusar” - 1 MVt) istifadəyə verilmişdir. Elektrik enerjisinin ötürülməsi şəbəkəsində də bir sıra layihələr (220 kV-luq Zabrat-1 və Zabrat-2 EVX-ləri və s.) həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə enerji körpüsü layihəsinin bir hissəsi olan 500 kV-luq Samux-Qardabani EVX (Azərbaycan tərəfinə düşən hissəsinin uzunluğu 162 km) çəkilərək istismara hazır vəziyyətə gətirilmişdir. “Qara dəniz ötürmə şəbəkəsi layihəsi” çərçivəsində Gürcüstan tərəfindən həyata keçirilən 500/400/220 kV-luq “Axalçixə” yarımstansiyası və Gürcüstanı Türkiyə ilə birləşdirən yüksək gərginlikli 400 kV-luq EVX-in tikintisi də başa çatdırılmışdır. Bununla əlaqədar 2013-cü ilin 11 dekabr tarixində Gürcüstanın Axalçixə şəhərində rəsmi açılış mərasimi keçirilmişdir. Tədbirdə Gürcüstan Respublikasının Baş naziri İrakli Qarıbaşvili, Azərbaycanın Energetika naziri Natiq Əliyev, Türkiyə Respublikasının Energetika və təbii sərvətlər naziri Tanər Yıldız, Gürcüstanın Energetika naziri Kaxa Kaladze, Avropa İttifaqının nümayəndələri, səfirlər və digər yüksək səviyyəli rəsmilər iştirak etmişlər. Sözügedən hər iki layihə Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə enerji körpüsü layihəsinin tərkib hissəsi olaraq Azərbaycanın Gürcüstan və Türkiyə, gələcəkdə isə Avropa elektrik enerjisi bazarına inteqrasiya olunmasını və bu istiqamətdə elektrik enerjisinin ixracını təmin edəcəkdir.

2013-cü ildə “Bakielektrikşəbəkə” ASC tərəfindən Bakı şəhərinin və ətraf qəsəbələrin keyfiyyətli və fasiləsiz elektrik enerji təchizatının təmin olunması üçün beynəlxalq standartlara uyğun 110 kV-luq dairəvi elektrik təchizatı sxeminin yaradılması prioritet istiqamətlərdən biri olmuşdur. Belə ki, hesabat ilində 2x40 MVA gücündə 110/35/6 kV-luq 204 saylı yarımstansiyasında tikinti işləri yekunlaşdırılmış, 50 MVA gücündə 110/10 kV-luq “Günəşli” yarımstansiyası gücləndirilərək 65 MVA gücünə çatdırılmışdır. Eyni zamanda, il ərzində 60 km 110 kV-luq kabel və 20,4 km 110 kV-luq hava xətləri çəkilmişdir. 10 ədəd yarımstansiya tikilmiş, 18 ədəd yarımstansiya yenidən qurulmuş və təmir olunmuşdur. 131 ədəd yeni transformator məntəqəsi və komplekt transformator məntəqəsi quraşdırılmış, 63 ədəd transformator məntəqəsi təmir olunmuş, 898,8 km kabel xətləri, 65,9 km hava xətləri çəkilmişdir. Bakı şəhəri və ətraf qəsəbələr üzrə istismar müddətini keçmiş 0,4 kV-luq hava xətləri özünü daşıyan izolyasiyalı naqillərdən (SİP) əvəz olunmuşdur ki, bu məqsədlə hesabat ilində 1051 km xətlər çəkilmiş, 19715 ədəd dayaq quraşdırılmışdır. İstehlakçılarda 74947 ədəd sayğac quraşdırılmışdır ki, onlardan 12960 ədədi əvvəlcədən ödənişli, sms rabitəli ən müasir sayğaqlardır. Dövlət mənzil fondunun balansında olan bütün binalarda, eləcə də fərdi yaşayış evləri olan ərazilərdə, şəhərətrafi kənd və qəsəbələrin paylayıcı şəbəkələrində aparılan yenidənqurma işləri nəticəsində enerji haqqının ümumi yığım səviyyəsi yüksəldilmiş, israfçılıq halları aradan qalxmış, itkilərin səviyyəsi 8,9%-dək aşağı salınmışdır.

2013-cü ildə elektrik enerjisinin istehsalı 21 535,2 mln.kVts təşkil etmişdir ki, bu da 2012-ci illə (21 312,1) müqayisədə 223,1 mln. kVts (1,1%) artım deməkdir. 2014-cü ildə isə enerji istehsalı (23 100,7 mln. kVts) 2013-cü illə müqayisədə 1 565,5 mln. kVts (7,3%) artımla proqnozlaşdırılmışdır.

2013-cü ildə respublika üzrə elektrik enerjisinin son istehlakı 17 058,5 mln. kVts təşkil etmişdir. Bu da 2012-ci illə (16 474,3) müqayisədə

584,2 mln. kVts (3,6%) artım deməkdir. 2014-cü ildə isə enerji istehlakı (19 047,0 mln. kVts) 2013-cü illə müqayisədə 1 988,5 mln. kVts (11,7%) artımla proqnoz edilmişdir.

2013-cü ildə elektrik enerjisinin ümumi texnoloji itkiləri 16,5% olmaqla 2012-ci ildəki göstərici ilə (17,3%) müqayisədə 0,8% azalma ilə müşayiət olunur. 2014-cü ildə isə ötürmədəki itkilər 4,3% nəzərdə tutulmuşdur. “Azərenerji” ASC-nin paylayıcı şəbəkələrində 2013-cü ildə itkilər 18,5% təşkil etmişdir ki, bu da 2012-ci ildəki göstərici ilə (18,3%) müqayisədə 0,2% artım deməkdir. “Bakielektrikşəbəkə” ASC-nin 2013-cü il üzrə 8,9% faktiki itkisi 2012-ci ilin göstəricisi (11,3%) ilə müqayisədə 2,4% azalmışdır.

2013-2014-cü illər payız-qış mövsümünə hazırlıqla əlaqədar “Azəristiliktəchizat” ASC tərəfindən yeni istilik təchizatı mənbələrinin yaradılması, mövcud qazanxana və istilik məntəqələrinin bərpası, yenidən qurulması, modernləşdirilməsi, qazanxanaların qaz təchizatının təmin edilməsi üçün yeni qaz xəttinin çəkilməsi, magistral və məhəllədaxili istilik xətlərinin yenisi ilə əvəz edilməsi, sosial obyektlərin aşağı paylayıcı və binadaxili istilik sistemlərinin bərpası və yaşayış binalarının aşağı paylayıcı istilik sistemlərinin yenidən qurulması istiqamətində tədbirlərin icrası davam etdirilmişdir. Bu tədbirlər nəticəsində 508 qazanxana və 115 istilik məntəqəsinin fasiləsiz və etibarlı iş rejimi təmin edilir ki, onların da vasitəsilə hazırda 3 132 yaşayış binası, 279 məktəb, 165 uşaq bağçası, 148 səhiyyə müəssisəsi və 400-dən artıq digər sosial obyekt istiliklə təmin olunur.

Avropa İttifaqının Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Aləti çərçivəsində həyata keçirilən “Azərbaycanın Enerji Sektorunda Hüquqi Yanaşma və Struktur İslahatları” Tvinning Layihəsi çərçivəsində Sənaye və Energetika Nazirliyinin, müvafiq qurumların, Almaniyanın İqtisadiyyat və Texnologiya Federal Nazirliyinin və Slovakiya ekspertlərinin iştirakı ilə hazırlanmış “Elektroenergetika haqqında” və “Qaz təchizatı haqqında” qanunların layihələrinin razılaşdırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan və Avropa İttifaqı arasında imzalanmış “Enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu”na uyğun olaraq, energetika sahəsini tənzimləyən qanunvericilik aktlarının Avropa Direktivlərinə uyğunlaşdırılması üzrə işlər davam etdirilmişdir.

“Enerji səmərəliliyi və enerji effektivliyi haqqında”, “Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında” qanunların, “İstehlakçıların elektrik enerjisi alması üçün texniki şərtlərin verilməsi və elektrik şəbəkəsinə qoşulma Qaydaları”nın layihələri hazırlanmış və razılaşdırılmaq üçün müvafiq dövlət qurumlarına təqdim edilmişdir. “İstehlakçıların qaz təchizatı üçün texniki şərtlərin verilməsi və qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulması Qaydaları” layihəsi üzrə işlərin həyata keçirilməsi davam etdirilmişdir.

Ölkə iqtisadiyyatında əsas paylardan birinə malik olan energetika bazarının müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, qazın və elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və paylanması sisteminin bazar iqtisadiyyatının və Avropa standartlarının tələblərinə uyğun şəkildə qurulması, elektrik enerjisinin ixracatçısı kimi tanınan ölkəmizdə elektrik enerjisinin topdan və pərakəndə satış bazarlarının təşkili, iştirakçılar arasında

münasibətlərin müəyyənləşdirilməsi mexanizmlərinin tənzimlənməsində hazırlanan qanunvericilik aktları mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

Sənayenin qeyri-neft sektorunun inkişafında Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən sənayeləşmə siyasəti mühüm rol oynayır. Bu siyasət çərçivəsində qeyri-neft sektorunda iqtisadi islahatların davam etdirilməsi, idxaldan asılılığın maksimum dərəcədə azaldılması, ölkənin ixrac qabiliyyətinin gücləndirilməsi, həmçinin yerli resurs və xammalla işləyən və ixrac qabiliyyətli məhsullar istehsal edən böyük sənaye komplekslərinin yaradılması, rəqabətə davamlı məhsul istehsalının dəstəklənməsi, xarici və yerli investisiyaların cəlb edilməsi, özəl müəssisələrin fəaliyyətinə dəstək verilməsi, özəl sektorun inkişafını təşviq edən və rəqabət mühitini təkmilləşdirən institutlara diqqətin artırılması istiqamətində 2013-cü il ərzində əhəmiyyətli işlər həyata keçirilmişdir.

2013-cü ildə sənayedə istehsal olunmuş malların və göstərilmiş xidmətlərin həcmi 33,7 milyard manat təşkil edərək əvvəlki illə müqayisədə 1,8 faiz çox olmuşdur. Sənayenin ibarət olduğu mədənçixarma, emal sənayesi, elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı, su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı bölmələrinin hamısında 2012-ci illə müqayisədə istehsalın artımı qeydə alınmışdır. İstehsalın dördüdə üç hissəsi mədənçixarma, 20,1 faizi emal, 5,3 faizi elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı, 0,6 faizi isə su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı bölmələrində həyata keçirilmişdir.

Sənayenin qeyri-neft sahələrində istehsalın həcmi əvvəlki ilin səviyyəsini 4,8 faiz, neft-qaz sektorunda isə 1,1 faiz üstələmişdir.

Qeyri-neft bölməsinin məhsullarından qida, içki, dəri və dəri məmulatlarının, ayaqqabıların, poliqrafiya, kimya, əczaçılıq, tikinti materiallarının, metallurgiya, elektrik avadanlıqlarının, maşın və avadanlıqların, avtomobil və qoşquların, sair nəqliyyat vasitələrinin və s. məhsulların istehsalında daha çox artım əldə edilmişdir.

Ölkədə innovativ və yüksək texnologiyalar əsasında rəqabət qabiliyyətli sənaye istehsalının inkişafı üçün münbit şərait yaradılmış, qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafı təmin edilmişdir. Qeyri-neft sənayesinin inkişafı məqsədilə həyata keçirilən iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq ölkəmizdə cari dövr ərzində çoxsaylı sənaye müəssisələri istifadəyə verilmişdir. İstifadəyə verilmiş bir çox sənaye müəssisələrinin regionda analoqu yoxdur və istehsal həcminə və digər bir çox göstəricilərinə görə ölkəmiz üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etməkdədirlər. Qeyd etmək lazımdır ki, bir çox sənaye sahəsinin dirçəldilməsində istifadəyə verilmiş bu müəssisələr mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdirlər.

2013-cü ilin fevral ayında Qəbələ rayonunun Qaradeyn kəndi ərazisində “Aspi-Aqro” MMC-nin “Aspi Winery” üzüm emalı zavodu istifadəyə verilmişdir. Müəssisə öz fəaliyyətində müasir texnologiyanın tətbiqinə və Azərbaycan şərabçılarının ənənələrinə əsaslanaraq, üzümün yetişdirilməsindən yüksək keyfiyyətli şərab və konyak məhsullarının buraxılışınadək tam bir istehsal prosesini özündə birləşdirir. “Aspi Winery” üzüm emalı müəssisənin illik istehsal gücü 1000 tondur. Zavod İtaliyanın ən məşhur şirkətlərinin avadanlığı ilə təchiz olunmuşdur. Hazırda burada 7 növ məhsul istehsal olunur. Gələcəkdə 11 növ məhsulun istehsalı planlaşdırılır.

Mart ayında “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin “Gəmi təmiri və gəmiqayırma” İstehsalat Birliyinin açılışı olmuşdur.

Müəssisədə gövdə-qaynaq, mexaniki emal, metaləritmə, çilingər, ağac emalı, elektrik quraşdırma və gəmilərin təmiri ilə bağlı ayrı-ayrı sahələrdə lazımi işləri aparmaq üçün ən müasir dəzgahlar, avadanlıq və ləvazimatlar alınaraq quraşdırılmışdır. 2,2 hektar sahədə 6 sex binası inşa olunmuş, müvafiq kommunikasiya xətləri çəkilmiş, lazımi infrastruktur yaradılmışdır. Bundan başqa, ərazidə böyük həcmdə sahilbərkitmə işləri görülmüş, ümumi uzunluğu 1400 metrə yaxın olan yanalma körpüləri və dalğaçıran inşa edilmişdir. Bu körpülərdə, eyni zamanda, iriölçülü 8 gəminin təmirə dayana biləcəyi nəzərdə tutulmuşdur.

Aprel ayında Hacıqabulda Gilan Seramik Parkında seramik plitələr istehsalı zavodu istifadəyə verilmişdir. Bu zavod Cənubi və Şimali Qafqaz, həmçinin Mərkəzi Asiya ölkələri arasında yalnız Azərbaycandadır. Zavod 19,7 min kvadratmetr qapalı sahədən ibarətdir. Ümumilikdə müəssisənin yaradılmasına 40,2 milyon manat investisiya qoyulmuşdur. Müəssisənin illik xammal tələbatı 80 min ton təşkil edir. Zavodda il ərzində 1 milyon 815 min kvadratmetr döşəmə plitə, 1 milyon 798 min kvadratmetr üzlük plitə və 165 min paqonmetr dekorativ plitə hazırlanacaqdır. Müəssisədə yaxın gələcəkdə tələbata uyğun olaraq bütün ölçülərdə plitə buraxılacaqdır. Zavodda 500-dən çox adam daimi iş yeri ilə təmin olunmuşdur. Gilan Seramik Parkında gələcəkdə yeni istehsal sahələrinin yaradılması nəzərdə tutulur.

May ayında Abşeron rayonunun Hökməli qəsəbəsində “AzFP CO LTD” MMC-nin tərkibində fəaliyyət göstərən birdəfəlik plastik qablar, priforminqlər, polistirol və polipropilen kisələr, süd məhsulları və dondurma istehsalı zavodları istifadəyə verilmişdir. Müəssisələrdə 1500 nəfər işlə təmin olunmuşdur. Zavodların yerləşdiyi ərazi ümumilikdə 8 hektardır. Birdəfəlik plastik qablar, priforminqlər istehsalı zavodunun tikintisinə 45 milyon manat vəsait sərf olunmuşdur. Müəssisənin gündəlik istehsal gücü 50 tondur. Burada 150 növdən çox polistirol, polipropilen xammalından qida məhsulları üçün istehlak taraları və priforminqlər istehsal olunur. Hazırda zavodda ilk mərhələdə 200 nəfər çalışır. Polistirol və polipropilen kisələr istehsalı zavodunun yaradılmasına 5 milyon manat investisiya qoyulmuşdur. Müəssisə gün ərzində 13 çeşiddə 125 min kisə istehsal etmək gücünə malikdir. “Milla” brendi altında fəaliyyət göstərən süd məhsulları və dondurma istehsalı zavoduna 49 milyon manat investisiya qoyulmuşdur. Hazırda zavod yüksək keyfiyyətli “Milla” ticarət markası altında 56 növ süd məhsulları istehsal edir. Müəssisənin gündəlik istehsal gücü 250 ton təşkil edir.

May ayında Sumqayıtda “Gilan” Tekstil Parkı fəaliyyətə başlamışdır. 20 hektar ərazidə tikilən “Gilan” Tekstil Parkına parça toxuma, boyama və tikiş fabriklərindən ibarət yüngül sənaye müəssisələri daxildir. Gilan Tekstil Parkının ərazisində üç fabrikin tikintisinə ümumilikdə 46 milyon manat investisiya qoyulmuşdur. Ümumi sahəsi 7 min kvadratmetr olan parça toxuma fabriki üç əsas istehsal və köməkçi sexlərdən ibarətdir. Fabrikdə 100 faiz pambıqdan və həmçinin pambıq - polyester qarışığından ibarət məhsullar istehsal edilir. İstehsal olunan parçaların tələbata və təyinatına uyğun olaraq boyanması məqsədi ilə kompleksin tərkibində ayrıca fabrik inşa edilmişdir. İstehsal olunan parçaların bir hissəsi parkın tərkibində inşa edilmiş modern tikiş fabrikində istehsala yönəldilmişdir. Fabrikdə yorğan istehsalı üçün ayrıca xətt yaradılmışdır. Bu xətt ayda 18 min yorğan istehsal etmək gücünə malikdir. Ümumi sahəsi 6 min kvadratmetr olan tikiş fabriki ən son texnologiya avadanlıqla təchiz

edilmişdir. Fabrikdə ayda şərti olaraq 50 min kişi, qadın və uşaq üst geyimləri, NATO standartlarına uyğun hərbi və xüsusi geyimlər istehsal olunur. Məhsul istehsalının həcmnin və çeşidinin artırılması məqsədilə tekstil parkında iplik, toxuma və hörmə fabriklərinin tikintisinə başlanılmışdır. Bu müəssisələr iş düşükdən sonra əlavə 2 min yeni iş yeri açılacaqdır. Ümumilikdə “Gilan” Tekstil Parkında 4 min nəfərin işlə təmin olunması nəzərdə tutulmuşdur.

İyul ayında Qazax sement zavodunun sement istehsalı xəttinin açılışı olmuşdur. Gündəlik istehsal gücü 2500 ton klinker və ildə 1 milyon ton sement olan zavodun inşası iki mərhələdə aparılır. Birinci mərhələdə sement istehsalı xətti istifadəyə verilmişdir. İkinci mərhələdə isə klinker istehsalı xəttinin tikinti-quraşdırma işlərinin başa çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Zavodun klinker istehsalı bölməsində quraşdırma işləri proqram üzrə davam etdirilir. Bu il həmin istehsal xəttinin işə salınması nəzərdə tutulmuşdur. Müəssisənin ümumi tikinti kompleksinə 49 bina və qurğu daxildir. Bunların 34-ü əsas, 15-i isə yardımçı bina və qurğulardır. Sement istehsalında mineral xammala olan tələbatı ödəmək üçün 452 hektar torpaq sahəsi ayrılmışdır. Bu layihənin reallaşması ölkəmizin qərb regionunun sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayır.

Hesabat ilinin avqust ayında İsmayılı rayonunda tikiş fabriki istifadəyə verilmişdir. Burada ən yüksək səviyyədə məhsul istehsal etməyə imkan verən avadanlıq quraşdırılmışdır. Müəssisədə Yaponiya, Çin, Rusiya, Almaniya və Türkiyə istehsalı olan ən müasir avadanlıq quraşdırılmışdır. Müəssisənin yaradılması İsmayılıda məşğulluğun artırılmasına mühüm töhfədir.

Sentyabr ayında Gədəbəydə “Azerbaijan International Mining Company Limited” şirkətinin yeni zavodu fəaliyyətə başlamışdır. Zavodda saatda 100-150 ton filiz emal olunur. Köhnə zavodda filizin tərkibindən 70 faiz qızıl alınırıdısa, yeni müəssisədə bu göstərici 85 faiz təşkil edir. Bu zavodda sulfidli filiz emal olunacaq ki, köhnə müəssisədə bu proses həyata keçirilmirdi. Tikinti sahəsi 14,4 min kvadratmetr olan yeni müəssisədə 32 min unsiya qızıl istehsalı nəzərdə tutulub.

Sentyabr ayının 20-də Bakının Qaradağ rayonunda müasir standartlara cavab verən gəmiqayırma zavodunun açılış mərasimi olmuşdur. Gəmiqayırma zavodunun tikintisi cənab Prezident tərəfindən tarixi hadisə kimi qiymətləndirilmişdir. Çünki Azərbaycanda heç vaxt gəmiqayırma zavodu olmamışdır. Azərbaycanın iqtisadi və sənaye potensialının gücləndirilməsində mühüm rol oynayacaq Bakı gəmiqayırma zavodunun tikintisi respublikamızda həyata keçirilən iri infrastruktur layihələrindən biridir. Təməli 2010-cu il martın 19-da Prezident İlham Əliyev tərəfindən qoyulmuş zavod Xəzər dənizində ən müasir tələblərə cavab verən istənilən növ müxtəlif təyinatlı gəmilərin tikintisi, təmiri və ümumilikdə dəniz mühəndisliyi işlərinin yerinə yetirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərəcəkdir. Müəssisə Azərbaycanın gəmiçilik sahəsində idxaldan asılılığını aradan qaldıracaq, Xəzər donanmasını müasirləşdirməyə imkan verəcəkdir. Bakı gəmiqayırma zavodunun işə düşməsindən sonra isə Azərbaycanın tələbatını ödəyə biləcək bütün növ gəmilər ölkəmizdə istehsal olunacaq, onların təmiri burada aparılacaqdır. Müəssisənin ümumi ərazisi 62 hektardır. Zavod ildə 25 min ton metal konstruksiya istehsal etmək gücünə malikdir. İstehsal imkanlarına görə Xəzər dənizi hövzəsində analoqu olmayan bu müəssisədə ildə 15 min ton yükötürmə qabiliyyəti olan dörd və ya 70 min ton

yükgötürmə qabiliyyəti olan iki tanker və dörd özül təchizat gəmisi tikmək, müxtəlif təyinatlı 80-100 gəmini təmir etmək mümkün olacaqdır. Tam fəaliyyətə başlayanda zavodda ilkin olaraq 1250 nəfər işçi çalışacaqdır. Gələcəkdə isə işçilərin sayının 2000 nəfərə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Oktyabr ayında Bakının Xətai rayonu ərazisində “Gilan Holding” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin 1 nömrəli çörək zavodu fəaliyyətə başlamışdır. Zavodda quraşdırılan ən müasir avadanlıq istehsal prosesinin tam avtomatlaşdırılmış qaydada aparılmasına imkan verir. Müəssisədə ümumilikdə 50 çeşiddə çörək və çörək məmulatı istehsal olunur.

Bakı şəhərinin Qaradağ rayonu ərazisində metanol zavodunun tikintisi artıq başa çatmış və müəssisə fəaliyyətə başlamışdır. Zavod nəinki respublikamızda, eləcə də Cənubi Qafqazda ən nəhəng özəl müəssisələrdən biri sayılır. Bircə bu faktı demək kifayətdir ki, onun inşasına təqribən 350 milyon manat sərmayə qoyulmuşdur.

Qeyd edilənlərlə yanaşı, 2013-cü ildə Akkord Mingəçevir Maşınqayırma Zavodunda dam örtüyü və onun aksesuarlarını istehsal edən yeni istehsal sahəsi, Qaradağ rayonunun ərazisində Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin “Neftqaztikinti” trestinin asfalt-beton istehsalı zavodu, İsmayıllı rayonunun Kürdmaşı kəndində üzüm emalı zavodu, Gəncədə ən müasir standartlara cavab verən, sutkalıq gücü 25 ton olan yeni çörək zavodu, Gədəbəydə “Halal Qida” süd emalı zavodu fəaliyyətə başlamışdır.

Sənaye parklarının yaradılması və ölkəmizdə beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun fəaliyyət göstərə biləcək sənaye komplekslərinin təşkil edilməsi məqsədilə həyata keçirilən siyasətin uğurla reallaşdırılması istiqamətində daha bir mühüm addım atılmışdır. Oktyabrın 3-də Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının təməlqoyma mərasimi olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 21 dekabr 548 nömrəli Sərəncamı ilə Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının yaradılması kimya sənayesinin yenidən ölkəmizin sənaye potensialında mühüm yer tutacağına işarəsi idi. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev parkın yaradılmasının sənaye inkişafının yeni mərhələsi olması və parkın ölkə iqtisadiyyatında önəmli paya malik olacağını qeyd etmişdir.

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının ərazisi iki hissəyə bölünməklə inzibati-sosial və sənaye zonalarından ibarət olacaqdır. Sənaye zonasının 43 alt sənaye ərazisində orta hesabla 35 - 40 müəssisənin yerləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Burada 7 minə qədər yeni daimi iş yerinin açılması gözlənilir. Sənaye zonası polimerlər, inşaat kimyası, avtomobil sənayesi kimyası, kənd təsərrüfatı kimyası, məişət kimyası və tibbi kimya alt sahələrinə bölünəcəkdir. Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının investisiya cəlbediciliyinin artırılması məqsədi ilə parkın rezidentləri 7 il müddətinə mənfəət, torpaq, əmlak vergilərindən, eyni zamanda, parka gətirilən avadanlıq və texnologiyalar əlavə dəyər vergisindən azad olunmuşdur. Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında “bir pəncərə” sistemi tətbiq edilmişdir. Burada artıq iki rezident - “SOCAR-Polimer” və “Azərtexnolayn” Məhdud Məsuliyyətli cəmiyyətləri qeydiyyatda alınmışdır. Park ərazisində ilk iri sənaye müəssisəsi fəaliyyətə başlamışdır. Belə ki, oktyabrda Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı ərazisində “Azərtexnolayn” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin polad boru zavodu istifadəyə verilmişdir. Layihəyə uyğun olaraq zavodda ildə 100 min ton polad borular istehsal olunacaqdır. Burada

hazırlanacaq polad borular xam neft, təbii qaz və su xətlərinin çəkilişində, neft emalı zavodlarında, sənaye boru xətti şəbəkələrinin yaradılmasında, polad konstruksiyaların yığılmasında istifadə olunacaqdır. Zavodda istehsal olunacaq boruların diametri 400-2000 millimetr, qalınlığı 6-25 millimetr, uzunluğu isə tələbata uyğun olaraq 6-16 metr arasında dəyişəcəkdir. Burada ildə 75 min ton müxtəlif diametrlə polad borular, 60 min ton müxtəlif diametrlə və yüksək təzyiqlə davamlı hidrotexniki avadanlıq və 12 min ton xüsusi təyinatlı müxtəlif diametrlə polietilen boruların istehsalı nəzərdə tutulmuşdur. Ümumi sahəsi 27 min kvadratmetr olan müəssisədə ABŞ, Almaniyə və Türkiyə istehsalı olan müasir avadanlıq quraşdırılmışdır. Zavodda 500 nəfər işlə təmin olunacaqdır. Polad boru zavodundan əlavə yaxın zamanda burada mexaniki və hidrotexniki avadanlıq zavodları istifadəyə veriləcəkdir.

Həyata keçirilən sənayeləşmə siyasəti iri sənaye müəssisələrinin yaranmasına səbəb olmuş, rəqabətə davamlı sənaye məhsullarının istehsalına şərait yaratmışdır. Tikinti və qida məhsullarının istehsalı sahəsində, maşınqayırma və metallurjiya sənayesində, kimya və neft-kimya sənayesində əldə edilmiş uğurlar Azərbaycanın bir sənaye ölkəsi kimi qəbul ediləcəyini sübut etməkdədir. Oktyabr ayının 22-də Bakıda keçirilən XXIV Avrasiya sement konfransı ölkəmizin sement istehsalı sahəsində qabaqcıl ölkələrdən biri kimi qəbul edildiyini göstərməkdədir. Prezident İlham Əliyevin qeyri-neft sənayesinin inkişafına yönəlmiş çoxşaxəli strategiyasının nəticəsi kimi Azərbaycanın tezliklə regionda iri sement ixracatçılarından birinə çevriləcəyi gözlənilir. Belə ki, ölkədə hazırda fəaliyyət göstərən sement zavodları ilə yanaşı, tikilməkdə olan zavodların istifadəyə verilməsi ölkənin sementə olan tələbatının tam ödənilməsinə imkan verəcək, eyni zamanda ciddi ixrac potensialı yaradacaqdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 25 avqust tarixli 3004 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı” çərçivəsində ölkə əhalisinin yerli istehsal hesabına əsas növ ərzaq məhsulları ilə təmin edilməsi istiqamətində ciddi addımlar atılmış, əhalinin yerli ərzaq məhsulları ilə təminatının səviyyəsi gücləndirilmiş, bəzi məhsullar üzrə tam təminat təmin edilmişdir. İdxal olunan ərzaq məhsullarının yerli məhsullarla əvəz edilməsi ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından əldə edilmiş yüksək nailiyyətdir. Enerji təhlükəsizliyi ilə yanaşı ərzaq təhlükəsizliyinin də təmin edilməsi ölkəmizin inkişafı və etibarlı müdafiəsi baxımından çox təqdirəlayiqdir.

2013-cü il ərzində istifadəyə verilmiş aqrar-sənaye kompleksləri kənd təsərrüfatı ilə yanaşı qida sənayesinin inkişafında da mühüm rol oynamaqdadır. Oktyabrda Sumqayıtda “Sağlam qida” aqrar-sənaye kompleksi istifadəyə verilmişdir. Bu iqtisadi qurum Sumqayıtın sənaye zonasında 7 hektar ərazidə istehsal və xidmət sahələrini əhatə edən 3 iri müəssisədən ibarət müasir aqrar-sənaye kompleksidir. Kompleksin tərkibinə çörək istehsalı zavodu, taxıl anbarı, un dəyirmanı kompleksi, qida məhsullarının saxlanması, daşınması və satışı üzrə mərkəz daxildir. Avqust ayında Ağcabədidə “Aqat-aqro” heyvandarlıq kompleksinin açılışı olmuşdur. Ağcabədi rayonunun Ağabəyli kəndində yaradılan kompleksin ümumi sahəsi 50 hektardır. Kompleksdə illik 22,8 min ton süd istehsalı nəzərdə tutulur ki, bu da illik emal gücü 90 min ton olan “Atena” süd emalı zavodunun xammala tələbatının təmin edilməsinə imkan verəcəkdir. Fevralda Qəbələ rayonunda heyvandarlıq-südçülük kompleksi

fəaliyyətə başlamışdır. Qəbələ heyvandarlıq-südçülük kompleksinin ümumi dəyəri 12,9 milyon manatdır. İstehsal olunan süd Qəbələ süd emalı zavoduna göndərilir. Layihənin icrası nəticəsində 95 nəfər iş yeri ilə təmin olunmuşdur. Avqustda Qəbələdə “Aqro Kompleks Qəbələ” MMC-nin aqrar-sənaye kompleksinin açılışı olmuşdur. Qəbələ rayonunun Vəndam kəndində yaradılan aqrar-sənaye kompleksinin ümumi sahəsi 26 hektardır. Müəssisəyə südlük və ətlik istiqamətli heyvandarlıq kompleksləri, müasir suvarma sisteminin tətbiqinə əsaslanan əkinçilik təsərrüfatı və aqroservis daxildir. Kompleksin ümumi dəyəri 25 milyon manatdır. Gələcəkdə aqrar-sənaye kompleksində müasir avadanlıqla təchiz edilmiş ət emalı fabrikinin yaradılması nəzərdə tutulur. Aqrar-sənaye kompleksində 200-dən çox insan daimi işlə təmin olunmuşdur. Avqust ayında Kürdəmir rayonunda heyvandarlıq və süd kompleksi fəaliyyətə başlamışdır. Kompleks 10 hektar ərazidə ən müasir standartlar səviyyəsində inşa edilmişdir. Müəssisənin tərkibinə süd emalı zavodu və 500 başlıq heyvandarlıq kompleksi daxildir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramına uyğun olaraq istifadəyə verilmiş kompleksin ümumi dəyəri 12,6 milyon manatdır. Gündəlik 50 ton süd emalı gücünə malik olan zavod Avropa ölkələrindən gətirilən avadanlıqla təchiz edilmişdir. Zavodda 10 növdə, 36 çeşiddə “Bizim süd” və “Azəri süd” brendi ilə süd və süd məhsulları istehsal edilir. Kompleksin yeni qablaşdırma sahəsi də işə salınmışdır. Kompleksdə 140 nəfər daimi iş yeri ilə təmin edilmişdir.

Mart ayında Bakıda Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) ilə Cənubi Koreyanın «Samsung Engineering Co. Ltd.» şirkəti arasında Azərbaycanda karbamid istehsalı zavodunun inşasına dair müqavilə imzalanmışdır. Zavodun tikintisi “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı” çərçivəsində həyata keçiriləcəkdir. Müəssisədə ilk növbədə azot gübrəsi istehsal olunacaq. Sutkalıq istehsal gücü 2 min ton karbamid olan zavodda ammoniyak istehsalı, karbamid maye və əmtəlik karbamid istehsalı bölmələri yaradılacaq. Müəssisənin tikintisi üçün ARDNŞ-in «Azərkimya» İstehsalat Birliyinə məxsus 24 hektar torpaq sahəsi ayrılıb. Zavod 2013-2015-ci illər ərzində tikiləcək. Karbamid zavodunda əsas xammal kimi təbii qazdan istifadə olunacaq və zavodun inşasında 3 min nəfər çalışacaq, müəssisə fəaliyyətə başladıqdan sonra isə 500 nəfər işlə təmin olunacaqdır.

Son illər Azərbaycanda metal məhsullarının əsas istehsalçısı olan “Baku Steel Company” (BSC) MMC dinamik inkişafı ilə diqqət mərkəzindədir. Hazırda zavodda dünya standartlarına cavab verən yenidənqurma işləri aparılır və illik istehsal gücü 1 milyon 100 min tona çatdırılacaqdır. Bundan əlavə, şirkət yeni metallurgiya zavodunun tikilməsini planlaşdırır. Dəyəri 100 milyon avro olan və dünyanın ən qabaqcıl texnologiyalarına əsasən tikiləcək zavodda fasiləsiz tökmə məşinından istifadə etməklə illik istehsal gücünün 750 min tona çatdırılması nəzərdə tutulur. Zavodda 130- 260 millimetr ölçülü kvadrat pəstahların, eləcə də gələcəkdə “Azərboru” ASC-də xammal kimi istifadə olunacaq, diametri 110 -350 millimetr olan boru pəstahların istehsalı planlaşdırılır. “Azərboru” ASC-nin investisiya müsabiqəsinin qalibinin “Baku Steel Company” MMC olması bu iri sənaye müəssisəsinin gələcəyinə inamla baxmağa imkan verir.

Metallurgiya sənayesinin inkişafında önəmli rol oynayacaq daha bir addım polad istehsalında atılmışdır. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 aprel 2013-

cü il tarixli Sərəncamı ilə Gəncə şəhərinin və Daşkəsən rayonunun ərazilərində dəmir filizinin hasilatından polad istehsalına qədər bütün mərhələləri əhatə edən polad istehsalı kompleksinin layihələndirilməsini, tikintisini və idarə olunmasını, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqini, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsini və ondan səmərəli istifadəni, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işləri yerinə yetirən “Azərbaycan Polad İstehsalı Kompleksi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaradılmışdır. Səhmləri dövlətə məxsus olan “Daşkəsən Filizsaflaşdırma” ASC Azərbaycan Polad İstehsalı Kompleksinə daxil edilmişdir. Kompleksin yaradılması metallurgiya sənayesinin inkişafında yeni nailiyyətlərin əldə edilməsinə imkan verəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 15 dekabr tarixli, 230 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “İxrac nəzarətinə düşən mallar üzrə xüsusi icazənin verilməsi” Qaydalarının müddəalarına uyğun olaraq 570 hüquqi şəxsə ixrac nəzarətinə düşən malların idxalına və 106 hüquqi şəxsə ixrac nəzarətinə düşən malların ixracına nazirlik tərəfindən xüsusi icazə verilmişdir. Xüsusi icazə verilməsi üçün təqdim olunmuş sənədlərdə məlumatların, texniki göstəricilərin düzgünlüyü ehtiyac olduqda yerlərdə yoxlanılmış, xarici iqtisadi əlaqələrin həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş malların ixrac nəzarətinə düşən malların siyahısına uyğunluğu araşdırıldıqdan sonra malların idxalına və ixracına xüsusi icazə verilmişdir.

Respublikada sahibkarlara maksimum dərəcədə köməklik edilməsi, sahibkarlığın gücləndirilməsi, möhkəmləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə, nazirlik tərəfindən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 2 sentyabr tarixli, 782 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi haqqında Qaydaları”nın tələblərinə uyğun olaraq, nazirliyə müraciət etmiş bütün hüquqi və fiziki şəxslərə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi və müddəti bitmiş lisenziyaların müddətlərinin uzadılması təmin edilmişdir, xüsusi razılıq (lisenziya) almaq üçün təqdim edilən sənədlərin, verilmiş və dayandırılmış lisenziyaların reyestri aparılmışdır.

Hesabat dövrü ərzində nazirlik tərəfindən aparılmış araşdırma nəticəsində lisenziyaların müddəti bitmiş və yeni açılmış 143 hüquqi və fiziki şəxs müəyyən edilmiş və onlara məxsus yanacaq və maye qaz doldurma məntəqələrinin fəaliyyətlərinin dayandırılması üçün nazirlik tərəfindən qərar verilmiş, qərarların surətləri müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti üzrə ərazi vergilər idarələrinə və rayon icra hakimiyyətlərinə göndərilmişdir.

Respublikada fəaliyyət göstərən yanacaq və maye qaz doldurma məntəqələrində lisenziya tələblərinə və şərtlərinə, texniki istismar qaydalarına hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən riayət olunmasına nəzarət məqsədi ilə araşdırmalar davam etdirilir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 6 noyabr tarixli 174 nömrəli qərarının tələblərinə uyğun olaraq, nazirliyə müraciət etmiş hüquqi şəxsə ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti üçün xüsusi iqtisadi rejimin tətbiqi haqqında şəhadətnamənin verilməsi təmin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il üçün Yanacaq-Enerji Balansının (YEB) proqnoz göstəriciləri hazırlanmış, balans aidiyyəti təşkilatlarla birlikdə müzakirə olunaraq razılaşdırılması üçün Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə təqdim olunmuşdur.

Hesabat dövrü ərzində 2013-cü il üzrə Yanacaq-Enerji Balansının proqnoz göstəricilərinin icrasının təmin edilməsi istiqamətində lazımi tədbirlər həyata keçirilmişdir.

2013-cü ildə respublikada elektrik enerjisi və təbii qazın istehsalı, ötürülməsi və istifadəsində cihaz və avadanlıqların təhlükəsiz və etibarlı istismarının təmin olunmasına, eyni zamanda müvafiq sahədə qanunvericilik aktlarının tələblərinə əməl olunmasına Energetika Nazirliyinin Dövlət Qaz Nəzarəti və Dövlət Enerji Nəzarət İdarələri tərəfindən nəzarət olunmuşdur.

2013-cü il ərzində Dövlət Enerji Nəzarət İdarəsi tərəfindən elektroenergetika müəssisələrində, enerji təchizatı idarələrində, elektrik və istilik enerjisi istehlakçılarında müvafiq qaydada araşdırmalar aparılmışdır. Aparılan araşdırmalar nəticəsində elektrik qurğularının texniki istismar, təhlükəsizlik texnikası və enerjiddən istifadə qaydalarına əməl olunmaması, enerjiddən səmərəli istifadə edilməməsi, texniki sənədləşdirmə aparılmadan özbaşına şəbəkəyə qoşulma və digər nöqsanlar aşkarlanmış, belə halların təkrarlanmaması üçün müvafiq tədbirlər görülmüşdür.

2013-cü il ərzində Dövlət Enerji Nəzarət İdarəsi tərəfindən dövlət elektroenergetika müəssisələrində, enerji təchizatı müəssisələrində, elektrik enerjisi istehlakçılarında 748 texniki, 506 təkrar araşdırma aparılmışdır.

İl ərzində sahibkarlıq sahəsində istehlakçılarda Dövlət Enerji Nəzarət İdarəsi tərəfindən 2073 araşdırma aparılmışdır, o cümlədən 820 texniki, 455 təkrar araşdırma, 798 monitorinq keçirilmişdir. Araşdırmalar nəticəsində elektrik və istilik enerjisindən istifadə, elektrik qurğularının quraşdırılması, texniki istismar və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına əməl olunmamasına görə 1914 istehlakçıya icrası vacib olan tələbnamə verilmişdir.

Hesabat ilində Dövlət Enerji Nəzarət İdarəsi tərəfindən Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin müvafiq maddələri üzrə 3441 inzibati protokol tərtib edilmiş, müvafiq qərarlarla inzibati cərimələr tətbiq edilmişdir.

Görülmüş tədbirlər nəticəsində 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə texniki sənədləşdirmə aparılmadan elektrik şəbəkələrinə qoşulmuş obyektlərin sayı 10,7% azalmışdır.

Dövlət Enerji Nəzarət İdarəsi tərəfindən 2013-cü il ərzində ümumi gücü 42562,0 kVt və 433648 kVA olmaqla 3360 obyektə istismara buraxılış aktı verilmişdir.

2013-cü il ərzində Dövlət Qaz Nəzarəti İdarəsi tərəfindən müxtəlif təyinatlı 2969 subyektdə dövlət qaz nəzarətinin həyata keçirilməsi məqsədilə qaz resurslarından səmərəli istifadənin və etibarlı istismarın təmin edilməsində mövcud qanunların, normativ-hüquqi aktların və qaydaların tələblərinə əməl olunması vəziyyəti araşdırılmışdır. Araşdırmalar zamanı bəzi hallarda daxili qaz kəmərlərinin və qaz cihazlarının istismara qəbul olunmadığı, layihədən kənar cihazların icazəsiz istismar olunduğu, qazlaşma layihələrinin olmadığı, sayğacların göstəricilərində olan uyğunsuzluğu, sayğacdən kənar qeyri-qanuni qoşulmaların mövcud olması və digər bu kimi nöqsanlar aşkarlanmış, müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti təşkilatlara rəsmi göstərişlər verilmişdir. Bu dövr ərzində idarə tərəfindən Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin müvafiq maddələri üzrə 281 sayda inzibati

xəta üzrə işə baxılmış, hüquqi, fiziki və vəzifəli şəxslər barədə protokol tərtib edilərək müvafiq qərarlarla inzibati cərimələr tətbiq edilmişdir.

Müvafiq sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərində keçirilən bütün növ yoxlamalar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 aprel 2010-cu il tarixli 246 nömrəli və 15 fevral 2011-ci il tarixli 383 nömrəli Fərmanlarına uyğun olaraq, “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və aparılması qaydaları haqqında Əsasnamə” ilə müəyyən edilmiş müddətdə və qaydada Reyestrədə qeydiyyatla alınmaqla həyata keçirilmişdir. Aparılmış hər bir yoxlamanın başa çatmasından sonra nəticəsi barədə bu Əsasnamənin müvafiq bəndində nəzərdə tutulmuş məlumatlar Ədliyyə Nazirliyinə təqdim edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin və digər xarici dövlətlərin dövlət başçılarının səfərlərinə dair Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbərinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Tədbirlər Planına uyğun olaraq Serbiya, Gürcüstan, Xorvatiya, Monteneqro, Avstriya, Latviya, Rusiya, İtaliya və s. ölkələr ilə bağlı sənaye və energetika sahəsində ikitərəfli əməkdaşlığın vəziyyəti, gündəlikdə duran məsələlər və əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərinə dair arayışlar, həmçinin danışıqlar zamanı qaldırılması zəruri olan məsələlər barədə məlumatlar və təkliflər hazırlanıb Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasına təqdim edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının yanacaq-energetika kompleksinin inkişaf etdirilməsi və xarici dövlətlərlə ikitərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsi məqsədilə cari il ərzində nazirliyin rəhbərliyi tərəfindən xarici ölkələrin nümayəndə heyətləri, o cümlədən, müxtəlif xarici şirkətlərin rəsmi şəxsləri ilə yüksək səviyyəli görüşlər keçirilmiş və müzakirələr aparılmışdır.

Sənaye və yanacaq-energetika kompleksinin inkişafı istiqamətində beynəlxalq və regional təşkilatlarla, o cümlədən, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Sənaye İnkişaf Təşkilatı, Ümumdünya Ticarət Təşkilatı, Avropa Birliyi, BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası, Asiya İnkişaf Bankı, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, Müstəqil Dövlətlər Birliyi və digərləri ilə əməkdaşlıq edilmiş, bir sıra proqram və layihələrin icrası həyata keçirilmişdir.

İNOGATE Proqramının Texniki Katibliyi ilə əməkdaşlıq çərçivəsində bir sıra tədbirlər reallaşdırılmışdır. “Nəqliyyat sektorunda enerji səmərəliliyi”, “Enerji statistikasını və enerji balansının Avropa metodologiyasına uyğunlaşdırılması”, “Status hesabatının hazırlanması”, “Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiyanın İnşaat Sektorunda Enerjinin Qorunması Təşəbbüsü (ESİB)”, “Neft-qaz və elektroenergetika sektorlarında standartların uyğunlaşdırılması” və digər mövzularda əməkdaşlıq davam etdirilmişdir.

Hesabat ilinin iyun ayında Rusiyanın Volqoqrad şəhərində keçirilən Rusiya-Azərbaycan regionlararası forum zamanı “Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Rusiya Federasiyası Hökuməti arasında Azərbaycan Respublikasının enerji sisteminin və Rusiya Federasiyasının vahid enerji sisteminin paralel işinin təmin edilməsi üzrə tədbirlər haqqında Saziş” Azərbaycan Respublikası Hökuməti adından imzalanmışdır. Saziş üzrə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi Rusiya vahid energetika sistemi və Azərbaycan energetika sisteminin paralel işinin texnoloji xüsusiyyətindən irəli gələn texniki məsələləri tənzimləməklə yanaşı tərəflərə öz enerji sistemlərinin

etibarlığını və dayanıqlılığını yüksəltməyə imkan verəcəkdir. Saziş Azərbaycan enerji sisteminin Rusiya enerji bazarında daha səmərəli fəaliyyət göstərməsinə və respublikanın artan ixrac potensialından istifadə olunmasına şərait yaradacaqdır.

10 dekabr 2013-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının energetika naziri cənab Natiq Əliyevin sədri olduğu Azərbaycan-Qazaxıstan İqtisadi Əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyanın 10-cu, 16 dekabr 2013-cü il tarixində isə Azərbaycan və İtaliya arasında İqtisadi Əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyasının 3-cü iclası keçirilmiş, iclaslarda ölkələrimiz arasında ticarət-iqtisadi sahədə əməkdaşlıq, həmçinin nəqliyyat, səhiyyə, ətraf mühitin mühafizəsi, kənd təsərrüfatı, təhsil, elm, turizm, idman və mədəniyyət sahələrində əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi məsələləri müzakirə olunmuşdur. Hər iki iclasın yekunu olaraq müvafiq protokollar imzalanmış və icrasının təmin olunması məqsədilə aidiyyəti dövlət qurumlarına təqdim olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasında energetika sahəsində səmərəliliyi artırmaq və dövlət idarəetmə strukturunu təkmilləşdirmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 oktyabr 2013-cü il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası Sənaye və Energetika Nazirliyinin əsasında Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinin Əsasnaməsinin layihəsi hazırlanmış və aidiyyəti qaydada Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.